

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben bázisos hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét fő és ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kóriratok visszaszállítását vagy megőrszésére nem vállalja.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

Magyarság—kereszténység.

Nagy fontossága van a nemzeti nevelésben a történelemnek. Ezt vallják még azok a pedagógusok is, akiknek lelkét a szociális és szabadkőműves végletek megromlották. Magyar polgárnak utóvégre is jól esik lenni mindenkinek. Innen van hát, hogy a hazai történelem tanítását megkövetelik minden oldalról.

Csak hogy mi nem csak polgárokat, mi egyéneket akarunk nevelni. Nekünk individuálisok kellene, egyének és nem sablonos figurák. Mi haszna, ha a társadalom megtelik hazafias érzelmű polgárokkal, akik mind mind egyformán gondolkodnak és éreznek, mert semmi energia nincs bennük kiképezve arra, hogy a különböző nemzeti szellemű határokat a maguk egyéniségével átszöjjék, átoldozzák. Az ily sablonszerű kiképzés megjárta a liberalizmus dekadenciájának napjaiban, mert annak csak marionett figurák kellettek.

És nagy baj, hogy a liberalizmus lejárt ugyan magát, de a közélet még mindig tele van marionett figurákkal, kiknek a gondolkodását, az érzésvilágát a napi politikai áramlatok nem csak befolyásolják, hanem föltétlenül elő is írják.

A keresztény mozgalom arra irányul, hogy egyéneket, individuumokat képezzen, akiknek egészséges testükben tiszta véruk, tiszta ítélőképességük van és minden emberi dologgal szemben elég energiával

bírnak saját álláspontjukat megformulálni.

Nekünk nemcsak magyar polgár kell, hanem keresztény, öntudatos magyar polgár, aki nem azért lett magyar polgár, mert azzá nevelték, hanem azért, mert ennek a nevelésnek elvi helyességét belátva a nemzet főrekvéseivel magát öntudatosan azonosította és ezt megokolni tudja.

A kereszténység főelve, hogy ami nem származik lelkiismeretből, az erény nem lehet. A kereszténység éppen azért fősúlyt fektet a lelkiismeret kiképzésére, az egyéni önálló akarat elhatározásra, melynek minden cselekedetünket meg kell előznie. Krisztus példa beszéde a toronyépítő emberről s a hadba vonuló királyról bepillantást enged a keresztény nevelés és irányítás vérkeringésének legbensőbb rugóiba és egész folyamába. Mindenki mielőtt valamit akarna tenni, vizsgálja meg önmagát. Ne legyen tehát csak az elszenvedett külső, divatos áramlatok öntudatlan tolmácsa, hanem a külső hatásoknak feldolgozója. Azt a nevelést, amelyet mint ifju kapott, azt az irányítást, amelyet mint felnőtt polgár nyer a különféle kurrensek részéről, a kereszténynek önmagában fel kell dolgoznia. Elveket kell szereznie, melyek egész életét irányítsák s ezen elveket tudnia kell megokolni a lelkiismeret ítélőszéke előtt. Mert a különböző hatások véget érhetnek, a kurrensek másoknak adnak helyet, de az ember lelkének

egyénileg kifejtett én-je örökké fennmarad, nem semmisül meg soha. A világ a maga összes hatásaival úgy viszonylik hozzánk, mint a tenger viharos hullámverése a kiálló és örökké megmaradó sziklához, azzal a különbséggel, hogy bennünk a szikla el nem muló élő valóság.

A római polgár különösen a harmadik és negyedik korszakban már nem érezte magát szolidárisnak a nagy mult nagy Catóival és Brutusaival. A polgárjogot megvehette görög, zsidó vagy arab és megvette azt azért, hogy annak jogi és anyagi előnyeit kihasználja. A magyar polgárok óriási nagy része éppen mai napság nem érzi már magát szolidárisnak Szent Istvánnal, Szent Lászlóval, Hunyady Jánossal. Betanulja pártjának lapjából a közhelyeket s ki használ mindent a saját érdekében. A keresztény multtal való közösség átérésének bensősége megszakadt. A ricipiált »magyarok« a társadalomban és politikában vezérszerephez jutnak anélkül, hogy egész életükben csak egyellenegyszer is eszökbé jutna mit jelent magyar polgárnak lenni? Azt mondják, aki magyar alkotmány alatt él, az magyar állampolgár. Teljesíti a vér és vagyon adóját s ezzel vége. A többiért nem felelős senkinek. Hogy ennek a nemzetnek szelleme van, mely a távol multból vissza-vissza tér, hogy új alakokban új testet öltöjön, azt ők nem tudják, nem értik, nem tudhatják!

Miért?

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

Lila strófák.

Az ég egy lila zongora,
 A billentyűk a felhők
 Rajt ronda kézzel játszanak
 A délvideki szellők.
 A mit dalolok, ön nem érti,
 Csupán a fehér csillagok . . .
 Mert ön oly buta, mint az éjjel,
 Én pedig »Holnap«-os vagyok.

Zöld hó esik. S az utcasarkon
 Egy fiu bögve pityereg,
 Leszáll az est, a fák dalolnak,
 S zöld hóval tele a gyerek . . .
 A mit dalolok, ön nem érti,
 Csupán a sárga angyalok . . .
 Mert ön oly buta, mint az éjjel,
 Én pedig »Holnap«-os vagyok.

Egy hercegnő reám mosolygott,
 Oly szép volt, mint a szerelem,
 De én a hercegnőt leköttem,
 Csak a Xantippét szerettem.
 Amit dalolok, ön nem érti,
 Csupán a piros patakok . . .
 Mert ön oly buta, mint az éjjel,
 Én pedig »Holnap«-os vagyok.

Nyugat felől jön egy szekér,
 Tüzes szekér, vizes szekér,
 Olyan nagy, mint a földgolyó,
 S egy mogyoróba belefér.
 Amit dalolok ön nem érti,
 Ámbár zokogva andalog . . .
 Mert ön oly buta, mint az éjjel,
 Én pedig »Holnap«-os vagyok.

A parton állok. És a tenger
 Megsimogatja lábamat,
 És simogatja, simogatja,
 A piszok mégis ott marad.
 Amit dalolok, ön nem érti,
 Az emberek, oh, mind vakok . . .
 Ön olyan buta, mint az éjjel,
 Én pedig »Holnap«-os vagyok.

F. J.

Cigányszerelem.

Irtá: Orbán János.

I.

Az öreg Stern, a sarki szatócs kiült egy szép holdvilágos estén a bolt ajtajába s megcsinálta csak úgy fejben az az napi üzleti mérleget. Könyvet sohasem vezetett, mire való is lett volna az? Ő maga sem értette az írás-olvasás sőt még a magyar nyelvtan elemeit sem, megélt szép csendesesen a falu végén a sárgára meszelt házikójában. A szatócs üzlet

mellett nyul- és bárányszőr szedéssel, szilvaérés után pálinka főzéssel s más efféle dolgokkal is foglalkozott az öreg Stern.

Igy aztán lassankint nagy vagyona tett szert. Ha olykor olykor megkérdezték, hogy miért nem vesz magának egy tisztességesebb külsejű kabátot, azt felelte:

— Én már öreg vagyok, jó nekem az ócska is. Kell a pénz a leányom, a Teréz kelengyjére. Az bizonyosan valami doktornak lesz a felesége, hiszen olyan szép, olyan művelt.

— Az öreg Sternnek részben igaza is volt. Egyetlen leánya a bárónyszemű Teréz csakhogy híres volt szépségéről a környéken. Aranyszőke haja, vakító fehérségű arcára, a piros csacsogó ajkak csakhamar berzenkedésbe hozták a fiatal legények szívét. A falubeli hivatalnokok, mint az öreg Stern boltjába jártak cigarettát meg szivart vásárolni, holott a bolt egészen a faluvégén volt. Hja, a szép Teréz mosolygó szemébe, aki egyszer belenézett, nem egyhamar tudta annak varázsát felejteni.

— Sokan udvaroltak a szép Teréznek, de szívét az udvarlók közül senki sem tudta megnyerni. Idők multával mégis került valaki, akinek látására forrongásba jött a szép Teréz vére. Szerelmes lett Imrébe, aki nem volt doktor, de még csak hivatalnok sem, hanem — cimbalmos, a Berki bandájában. Ki tudja, mily régóta tar-

Hát azért, mert a magyar nemzeti lélek a keresztény érülettel úgy össze lett szövődve, hogy aki rossz keresztény, az rossz magyar is lett s aki jó magyar állampolgárrá akart válni, annak lelkesülnie kellett a keresztény ideákért, melyeknek középpontja Jézus Krisztus személye és tanítása volt. A magyar a kereszténység pajzsává tette országát a török ellen, a tatár ellen. És éppen ez adta meg a nemzet jelentőségét. Így sikerült a hazát a szabadság és keresztény alkotmányos élet pajzsává tenni a mivelt nyugat ellenében. Mindez lehetetlen volt volna keresztény életelvek nélkül, melyek átjárták a nemzet lelkét.

Ez a keresztény magyar lélek adta aztán a felvirulást annak a hatalmas arányokban nekiindult nemzeti irodalomnak, amelyet teljesen átjárt Jézus ideális tanításának lelke.

Ma azt látjuk és fájdalommal látjuk, hogy a magyar irodalom se nem nemzeti se nem magyar. Magyar nyelven írnak, de eszméiket a francia és német szociáldemokrácia szolgáltatja s így csak a magyar népen csak rombolni tudnak. A nemzethez akarnak szólni, de azt követelik tőle, hogy tagadja meg ezer éves múltját és Vörösmarthy meg Petőfit tekintse a haladás legalsóbb lépcsőjének Ady Endréhez vagy akár Bródyhoz.

Egy egész új kurrendet neveltünk fel, amely meglagadja mestereit, hazájának múltját, hitét, Istenét, új nemzedéket, melynek csak kenyér kell és — élvezet. Eljutottunk Wilde Oszkárig, aki a perverzításokat zseniális agyafurt logikával rendez állapotokká tenni igyekezett. A színházban nem immorálisok többé az emberek, hanem betegek. Perverz hajlamu betegségekről firkálnak regényeket, színműveket és semmi egyebet nem hirdetnek, mint a fajtalan vér rombolásának jogát.

Természetes, hogy ezen irány már nem lehet magyar, nem lehet nemzeti,

tott ismerettségük, hisz Imre is ott nőtt fel a faluban, ahol a szép Teréz.

Magas, sugartermetű, tűzesszemű legény volt ez az Imre. A ruházata elég választékos vala. Ha barna arcbőre nem árulja el faji jellegét, inkább urnak, mint cimbalmos cigánynak hitte volna az ember.

Egy szép májusi napon, mikor a tülemile is szerelemről dalolt, érintetlen maradt a szép Teréz hófehér ágya. Elhagyván a szülei házat — megszökött a cimbalmossal s megesküdt vele.

Oda lett az öreg Stern személfénye, mindene, oda lett a szép Teréz.

Egy reggel hiába dörömböztek a bolt ajtaján, nem nyílt az meg. Az öreg Stern gyászolt. A rítus szerint megszagatván öltönyét, leült a földre, gyászolni az elvesztett gyermekeket. Az Ur adta, az Ur elvette... mondá könnyes szemekkel a körülállóknak, kik vigasztalni jöttek.

Az ezelőtt élénk ház, csöndes hely lett. A portékára sem alkudott az öreg Stern, mint ezelőtt. Ugy adta, amint kérték, úgy vette, amint adták.

Egyszer aztán csordultig megtelt az apai szív bánattal, keserűséggel, utolsó dobant s az öreg Stern elköltözött oda, ahol nincsen csalódás.

II.

A szép Teréz élte világát a cigánylegény oldalán. Elköltöztek a harmadik faluba, fel a

nemcsak mert nem keresztény, hanem mert nem is emberi. Üzletet akartak s mert itt a fő a szenzáció, az a noch nie dagewesen — eljutottak mindennek a megrontásához, amit a liberalizmus még megkímélni jónak látott.

Az ilyen irodalom emlőin azonban egész generáció nő fel előttünk, melynek jelszava: »Le a vallással! Le a hittel! Le a papokkal!« És hogy éppen Nagyváradon tört ki rettenetes haragjuk ellenünk, azon nem csodálkozhatik senki.

Utóvégre a keresztény magyar polgári közérzésnek is meg van a maga művészete és ez k eltanulásához nem elég a magyar nyelv tudása, vagy valamely irodalmi kézikönyvből lefejt vizsgálat, sőt még a keresztény vallás divatos felvétele sem elég! Magyar nemzeti lélek csak ott van és lehet, ahol ismerik, hogy e haza multjának minden mozzanata át van hatva Jézus Krisztus lelkétől, tanainak szellemétől s ahol megvan ezzel a nagy keresztény multtal való szolidaritás érzésének bensősége.

Ne mondja senki, hogy mi a zsidókat, szabadkőműveseket és szociáldemokratákat kitagadjuk a nemzet lelkéből, midőn ők maguk tagadják ki magukat. Mi nem lehetünk irántuk igazságtalanok. Nem követelhetjük tőlük azt, a mit nem adhatnak. Irodalmuk, irányuk legyen az övék és nem a — mienk.

Gedeon.

Katholikus főpapok hagyatéki bizottsága. A hivatalos lap mai száma jelenti: A királyi adományozásból egyházi javadalmat élvező római és görög katolikus főpapok elhalálása után a javadalmi törzsvagyton elkülönítése, valamint a hagyatékok rendezése fölött véghatározási joggal felruházott és az 1881. évi LIX. tc. 109. § a alapján az 1883. április 10-én 13.249—I. M. sz. a. kiadott rendelet értelmében a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter elnökle alatt működő vegyes bizottság tagjaivá az 1909. évre az igazságügyi m.

berekbe, a cigányok közé. Ott él a szép aranyhaju Teréz a cigányok közt.

Az asszonyok, leányok lesik, várják minden mozdulatát, miben lehetnének szolgálatára a »cigányprincesse«-nek. Nagyságáknak titulálják s ha Imre le megy a bandával a faluba esténként muzsikálni, egész sereg asszony, leány szórakoztatja a szép Terézt, hogy unalom ne térjen hozzá.

S ha aztán Imre hazatér úgy hajnal tájban, hűségesen beszámol a keresetel.

Ezen listet veszünk, ezen meg selyem bluzt neked Terikém mondá Imre. Azt akarom, hogy neked legyen a legszebb ruhád a faluban, szebb, mint a doktornénak is.

Oly jó vagy te Imre — felelt a leány. Vajjon így tosz-e beszélni mindig? Nem tántorodik-e el a szived sohasem?

Némuljon el a szám abban a percben, amikor másnak fogom mondani: szeretlek. Szemem ne lássa többé a fölkelő napot, ha gonosz szándékkal bele néz más leány szemébe. Száradjon ki a szívem abban a pillanatban, amikor másért kezd dobogni. Hisz te vagy nekem minden boldogságom!

S a szép Teréz a fejét oda hajtja az Imre vállára, aztán elszunnyadva álmodik boldog szerelemről, mely nem a kapzsiság, a hozomány — hanem a nemes érzés, a szív szülőlte... álmodik cigányszerelemről.

kir. miniszter a vezetése alatt álló minisztérium részéről Kiss Gyula miniszteri tanácsost, a kir. curia részéről pedig Peckata Endre és Janecska István kir. curiai bírákat, a pénzügyi m. kir. miniszter a vezetése alatt álló minisztérium részéről Bakonyi Géza miniszteri tanácsost, végül a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter Tomkó Gyula miniszteri tanácsos, közalapítványi kir. ügyigazgatót nevezte ki.

Apponyi Albert Bécsben. Apponyi Albert kultuszminiszter ma Bécsbe utazik és audiencián fog megjelenni a királynál. Politikai körökben általános az a tudat, hogy Apponyi Albert Bécsi utja Kossuth Ferenc helyett történik és hogy szoros összefüggésben van a válsággal, mely napról-napra mind jobban és jobban kezd megerősödni.

A magyar republikánusok. Nagy György képviselő tegnap elmondta a folyosón, hogy április 14-ére republikánus gyűlést hívnak össze Debrecenbe.

— Csak olyan képviselő lesz ezen hivatalos, — mondta — aki nyíltan bevallja, hogy köztársasági párti ember. Az én pártomból, a balpártból 3 képviselő, Csépany Géza, Bozóky Árpád és én nem csinálunk ebből titkot. De a kormánypártból tizenkilencen jelentkeztek.

Ezt a furcsa szenzációt nagy derűtséggel vette tudomásul a folyosó népe.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, január 20.

Elnök Juskó Gyula. A múlt ülés jegyzőkönyvének felolvasása és hitelesítése után következtek az irományok és kérvények bemutatásai. A választójogi bizottság elnöke Bizony Ákos lett.

A mentelmi bizottság előadója, Héderváry Lehel előadja, hogy a kaposvári kir. ügyész Thoroczky Viktor báró mentelmi jogának felüggesztését kéri. A mentelmi bizottság javaslata az, hogy függesztessék fel a képviselő mentelmi joga.

Bozóky Árpád hozzájárul a javaslatához, de abban a perben, melyben Thoroczkyt kikéri a Háztól, zaklatást lát.

Héderváry válasza után a Ház a mentelmi bizottság javaslatát elfogadja.

Az adóreform.

Megkezdődik az adóreformjavaslatok tárgyalása. Hoitsy Pál előadó hosszadalmas bevezetés után ismerteti a javaslatokat. Ismerteti az adóztatást és adószedést a legrégebb időktől máig, s rá mutat a fejlődésekre és hanyatlásokra, s hangsúlyozza, hogy az igazságos adóztatásra van szükség. Az adóbevallás eddig a legneveltségesebb volt. Bankárok, ügyvédek, orvosok olyan jövedelmeket vallottak be, melyek csak 50-ed részét képezik igazi jövedelmüknek. A reformra nagy szükség volt. Az adóreformjavaslatot elfogadásra ajánlja részletes ismertetés után.

Vászonyi Vilmos az első felszólaló a javaslat ellen. Az adóreform, melynek Hoitsy előadó 100 esztendő jövőt jósól, nem más, mint utánzása az 1896-iki osztrák adóreformnak, mely ugylátszik nagy hatással volt Wekerle miniszterelnökre. Az orvosok, ügyvédek és művészek védelmére kel, akik munkaképtelenségükkor a jövedelmüket is elvesztik. Fölteszi azt

a kérdést, hogy van-e a kereseti adónak jogsultsága.

A kereseti adó szerinte igazságtalan, mert nem egyéb, mint a jövedelmi adó megkettőztetése. Nincs olyan ország, melyben olyan magas volna az adókulcs, mint most a javaslatban. Igaz ugyan, hogy leszállították a felére, de ez csak látszólagos leszállítás. A kereseti adó 5%-os kulcsa épen a középosztály összeroskadását fogja eredményezni. A kereseti adóhoz járuló 3 és fél százalékos középkulcs szerint megállapított jövedelmi adó fog járulni s így a 8, 8 és fél százalék rendkívül sok és szinte fizethetetlen lesz s azt fogja eredményezni, hogy a jövedelmet neki sem fogja becsületesen bevallani, már pedig maga Hoitsy előadó jelentette ki épen, hogy Németországban becsületsértés az, ha valaki nem vallotta be őszintén jövedelmét és ezzel gyanúsítja. Az az eljárás nem fogja emelni az adómorált, amely többször előfordul a javaslat indokolásában.

Wekerle Sándor miniszterelnök: (mosolyogva int kezével.)

Vászonyi Vilmos: Tudom, hogy a miniszterelnök ur nem sokra becsüli az adómorált, amint ez már az értekezleten is kifejtette, de az indokolásban mégis többször ki van nyomtatva ez a szó: — Az adóreform alapján egyeseket fognak kipécézni. Az adókulcs alapján nem lesz őszinte bevallás, el fogják tagadni, mint eddig az adókat.

Béza Barna: Akkor sincs baj.

Vászonyi Vilmos: Dehogy nincs. Mit fog szólni hozzá a t. képviselő ur, ha egyeseket fognak kipécézni s ha még egy darabant kormány lesz, ezen a képviselő ur lesz ezek között a kipécézettek közt.

Szónok szünetet kér s az elnök 10 perere felfüggeszti az ülést — s háromnegyed 1-kor ismét megnyitja.

Vászonyi: A magyar kereskedő és iparos sokkal súlyosabb megadóztatás alatt van, mint az osztrák.

Vászonyi kibeszéli az ülést s a javaslatot nem fogadja el.

Interpellációk.

Wekerle Sándor miniszterelnök válaszol a hozzá benyújtott interpellációkra a bányaszerecséltlenségek tárgyában. A miniszterelnök bejelenti, hogy a szerencsétlenségek ügyében még mindig nincs befejezve a vizsgálat, mely minden irányba kiterjed. Pethő interpellációjára kijelenti, hogy a képviselő azon állítása, mintha a bányában értelmetlen munkások lennének, nem felel meg a valóságnak. Az ajkai bányában a szerencsétlenség egy munkás vigyázatlanságából keletkezett. A resicai bányára még megjegyzi a miniszterelnök, hogy az a legveszedelmesebb bánya az országban. Az új bánya törvény már szövegezés alatt van. Ebben a törvényben a legmesszebbmenő intézkedések is el vannak rendelve a munkások érdekében. A javaslat még a mostani ülészek alatt tárgyalás alá fog kerülni. Kéri a választ tudomásul vételét.

Szathmáry Mór a választ tudomásul veszi, Pethő azonban csak részben.

A Ház a választ tudomásul veszi.

Ezután Markot Aladár a felvidéki tótok ügyében, Nagy György a Janics Gyula honvédkéntes bécsi megtámadtatásáért.

Csernoch János a kegyuri birtokok parcelálása tárgyában interpellálnak. Csernoch János interpellációját a földmívelésügyi miniszternek adja ki a Ház.

Az ülésnek délután 4 órakor lett vége.

A választói reform elhalasztása.

Andrássy Gyula kihallgatásával kapcsolatban valamennyi lap azt írta, hogy ezen az audencián határozták el, hogy a választói reform lekerül a napirendről.

A függetlenségi párt hivatalos lapja a *Budapest* azt írja, hogy ez az elhatározás nem tegnap történt.

— A választójogi reform parlamenti tárgyalásának az elhalasztására vonatkozó szándék *nem legújabb keletű* — írja. — A legutóbbi minisztertanácsban alakult ki az az általános vélemény, hogy a *jelen politikai helyzet nem alkalmas ilyen, az egész nemzet politikai életét közvetlenül érintő reformkérdés tárgyalására s illetve eldöntésére*. Már akkor bizonyos volt tehát, hogy a választójogi reformjavaslat tárgyalásának időpontja módosulni fog.

— A legutóbbi minisztertanácsnak ez a fölfogása a mai audencia után sem módosult, a választójogi javaslat tehát nem kerül a közel jövőben a képviselőház napirendjére. Hogy mikor kerül mégis oda, az természetesen a *helyzet további alakulásától függ*. A dolog természetéből következik, hogy először a nagy függő kérdések tekintetében kell döntő változásnak s az egész helyzetben lényeges tisztulásnak beállania, mert bizonyos fokú *politikai nyugalom* nélkül a kormány nem hajlandó ezt a rendkívüli horderejű reformot a parlament krónikája alá bocsátani.

A Ház folyosóján ma sokat beszéltek a választói reform tárgyalásának elhalasztásáról.

Az egyhangú vélemény ez:

— Nagyon helyesen történt, hogy elhalasztották a választói reform tárgyalását, mert a mostani viszonyok között nem lehetett volna tárgyalni.

A választási reform tárgyalására kiküldött bizottság újból *Bizony* Ákost választotta meg elnökül ma délelőtt tartott ülésén.

Kettős fájdalom.

Tanító vagyok 39 év óta. Ujságíró voltam 19 éven át. Tanító leszek még 15 hónapig. Ujságíró leszek halálomig.

Nekem tehát kétszeresen fáj: akár a »skribler« nevez »tanbetyár«-nak; akár a tanító: »revolvor-zsurnalisztá«-nak.

Én: megkaptam már, — mind a két címet. E miatt hagytam el az ujságírást; e miatt fogok megválni a tanítói pályától, — a *mint az lehetséges*.

Pedig: becsülettel; igaz lelkesedéssel igyekeztem meg szolgálni, mind a két darab kenyert! Többet végeztem mindegyik téren, mint a mennyi — fizetésért, — kötelességem volt; és ha úgy egyik, mint a másik sinpáron nem én voltam a legkülönb? azzal vigasztaltam magam: nem egyenlő fényű az ég sok csillaga sem!

Veszekedem én ujságíróval, de csak mint ujságíró.

Veszekedem tanítótársammal is — de: csak mint tanító.

Ugy gondoltam, hogy a cápa cápával; elefánt elefánttal keljen csatára, mert elefánt és cápa csatája az egyik félre okvetlenül meghalást jelent.

Most, hogy Csigás Mihály tanítótársam is behelyeztetett a »tanbetyárok« sorába, őszintén megsajnálom ezt a derék jó tanítót. Nem emlékszem, hogy fiatal tanítók között találtam volna eddig oly csendes, oly szorgalmas, oly *sudhámosságmentes* kollegát, a minő Csigás Mihály.

»Biharmegye általános tanító egyesülete« 1908 július 4-én tartott közgyűlésén jutalmazta meg nyílt pályázatra beadott földrajzi munkáját 250 korona összeggel.

Tehát tartalmas tanító is, a ki vezetőszerepre hivatott s bizonyára első lesz az egyenlők között, ha a körülmények ismét el nem ferdülnek.

Hogy ez a Csigás-csendességű tanítótársam is tenyereszt adott 2—3 tanulóknak, azért nem csodálom, mert a földön nem járt még külön tanító, mint minő volt az Ur Jézus! és az a Isten ember is *köteldarabot ragadt* s kiverve a kufárokat az Isten tiszteletére épített nadjlékből!

A templom, a felnőttek iskolája; az iskola pedig a még fel nem nőttek temploma.

A népiskola V—VI. osztálya pedig Nagyváradon — a tanulni nem szerető, nem akaró, nem tudó gyermekek nagy részének javító intézete; »időtöltője«.

A jobb érzésű, jobb szorgalmu fiukat? felszívja a főgimnázium és főreáliskola. Amely tömeg oda nem tér és akiknek anyagi helyzete a magas tandíjfizetést meg nem bírja: azoknak helyet ad a polgári fiúiskola. A többi? V-ik osztályba megy.

Ha 50 %, jóézésű gyermek jut is, az elemi iskola V-ik osztályába, nem ők a hangadók, hanem az a 10 százalék, amelyikben a tehetség = 0, a szorgalom = 0, a becsület = 0.

Az a 40 százalék, mely sem a jók, sem a rosszak közé nem számítható határozottan? egy harmadik szakszervezethez tartozik. Eszenyi Sándor, egykori derék tanítótársunk, így jellemezte őket:

Ha rájok nézek? — alázatos!

Ha félre nézek? — gyalázatos.

Es a 40 százalék még veszedelmesebb, mint a tíz percent gonosz.

1903. óta ez a 40 százalék tette keserűvé a tanítói működést.

Többnyire késve mennek az iskolába. Azt adák okul, hogy szegénysorú apjoknak vittek reggelit a vasúthoz stb. stb.

Melyik tanító az, amelyiket meg nem nyugtatja ez indokolás.

Két-három ilyen sikertült fillentés, gyakorlottá teszi a fiut minden téren.

Miért nem dolgozott, miért nem tarhatta fel az ingyen kapott könyvet? stb. annak 2—3 oka van. Elhíhető, de meg: jobb is elhinni, mert: számonkérés esetén apa anyja szalad a főtanárhoz, jegyzőkönyvbe veszik a panaszt, kiadják a tanítónak nyilatkozattételre, egy-két hétig alig képes lecsendesedni a tanító.

Ebédet, csizmát, ruhát kér egy osztályból 10—15—20 gyermek. És nem kaphat több mint négy. Nem igen van Váradon oly tanító, akit számon ne kért volna már szegény apa, vagy anyja, hogy hát az ő fia miért nem kap mindig ebédet? Mikor annak árát az urak összeadogatták!

Van egy cédula az ajtókon, mely azt hirdeti, hogy tanítás idő alatt idegeneknek tilos a tanterembe lépés. Ezt be is tartja a méltóságos, nagyságos és tekintetes apa, hanem a fagyó? baltával, a vincellér? bottal, az utcaseprő? a seprűjével megy be az iskolába és a csillagos ég Istenét nem éppen lélekemelő módon emlegeti. Mit tegyen a tanító? feljelentsen? Nincs két tanu, aki a káromkodást hallottal a felépést látta.

Hozzám egyszer b. e. Papp Emma tanítótársam futott be, hogy védelmezzem meg egy ilyen apától. Őköllel ment a tanítónőnek.

Ha azután a rosszvérű gyerek csak egyetlen ily példát lát, siet elmondani társainak, hogy: ő is felhívja az idesapját.

De hát így megy ez most az egész vonalon!

Miniszterrel szemben? a honatyá; főispánnal szemben? a hongyerek; tanítóval szemben? a tanítvány viselkedik »kihívóan« és pedig oly mértékben, hogy ha az Ur Jézus állna most a tanító helyén, újra marékra kapná a köteldarabot és elverné azzal rosszlelkű tanítványát.

Egy osztályombeli református fiu nemrég a Lukács György-utcai menház 16 ablakát verte be azért, hogy református nagyapját az »apostolok« közé be nem vették. Egy osztályomban járó r. kath. fiu a templomi szenteltviztartót bepisz-

kolta, mert templomba járásra kényszerítettük. Egy izr. tanuló elcsavargott s azt mondta szüleinek, hogy a tanító zárta be — éjszakára is — az iskola pincéjébe! Egy apa asztalhoz, ágyhoz verte a fiát; de mert aznap én is megbüntettem, orvosi látellel az én javamra írták az atyai »kenőcsöt« is.

Csigás öcsémet sajnálom, hogy (ártatlanul) a crédóba jutott; még jobban: hogy tettét büszkén bevallotta. Egy szót sem kellett volna szólni, hanem kimenni a Félix fürdőbe; lemosni az emberi »tovább túrni nem bírás« szennyét; Komzsik ur szolgált volna neki ideg-erősítő cseppekkel jogesettel!

A Nép: kenyeret és látványosságot követelt már a régi római korban. A »világ« örömmel olvassa a botrányt ma is. Még akkor is, ha nem kap mellé kenyeret. Az apa átkozza az iskolát, ha ott rosszindulatú gyermekét gyalulni kezdik. Akkor bánja meg a fellobbanást, ha a gyerek — rendőrkézre jut majd idővel.

Édes öcsém! nekem sok keserőséget okozott egy — hivatalosolga fia, az apja még többet. Ma is megdöbbenek, ha eszembe jut egy esztendő sok keserősége. Es mégis megsajnálom az apát, midőn a múlt héten olvastam, hogy fia rendőrkézre került már.

Egyik gyermeket a család, másikat a cseléd, harmadikat az utca neveli fel. Tedd félre a gyalut édes öcsém, mert az első tanításra, feljajdul a deszka s téged fog megkövezni a Nép! Goromba, brutális voltál.

Ne büntess! Ott lesz majd a zsandár, meg az — akasztófal! Azt törvény engedi meg!

Nekem nagyon fáj, hogy most, az élet alkonyán látom meg, a negyven év óta ígért de-rengést. Es mellé a legélesebb fényű fátyla, a sajtó kiáltja felénk, hogy: »összes tanbetyár.«

Tudom én, hogy nem minden száj kiáltja ezt felénk. Mégis érezzük, hogy nagyon sok száj kiáltani kész. Tanító száj is!

Nemrég iskolába mentek a tanulók. Egy taligás: száraz és nyers marhabőröket szállított a vasut-állomásra. Egy tanuló odasettenkedett a taliga mögé, levágott a nyersbőrrel egy tehénfarkot, gombostűt szurt a fark bőrs végibe s a tű hegyes végét meggörbitve, félóra mulva már odaakasztotta tanítója felöltőjének hátulsó, alsó szélére.

Persze, hogy nevetni kezdett az összes tanuló; de nevetett a hivatalból belépő iskola szolgáló, sőt a véletlenül belépő — igazgató is!

A fiut megdorgálták. A tanító ellen pedig eljárást akartak indítani: nem tud tekintélyt tartani.

A múlt hóban »jó házból való középiskolai tanuló« tett jelentést a hitközség elnökénél, hogy őt a hittanár megpofozta. Sajnos dolog mindenestre, amikor a hitágazatot kézzel kell magyarázni. A dolog odafejlődik, hogy a hit-elemzőnek — menni kell.

Es ezt legjobban sürgeti egy hittanár-jelölt. Könnyű szerrel juthatna egy kis mellékjövédemhez ő.

Nem így volt ez 30 év előtt!

Elmondok egy jellemző esetet:

A községi iskolaszék akkori elnökéhez orvosi látellel bélelt feljelentés ment, hogy Eszenyi Sándor egy gyermeket a fejétől a lábáig kegyetlenül elvert.

Az iskolaszék áldott lelkű elnöke, Decky Dániel vezetése mellett háromtagú bizottságot küldött ki a bevizsgálásra.

A bizottság még aznap tárgyalta az esetet, ahol megjelent Zsigmond Ferenc hittanár, Fejérvári János énektanár és én mint tornatanító. Előzetes összebeszélés nélkül arra kértük Decky Dánielt »írja javunkra« azokat az ütéseket, amelyek (ugyanaz nap) a hittanár is, az énektanár is, a tornatanár is ráért a fiura.

Decky Dániel kivette a kését, odaadta a mellé levő iskolaszéki tag kezébe: szurja bele abba a kölyökbe, aki egy nap négy tanítót hajtott tettelegességre. Aznap véget ért a vizsgálat Eszenyire nézve felmentően.

Ma úgy tudom, hogy tanítóember fogalmazta azt a jelentést, melyet a fiuk az Ujsághoz vittek, hitelemző jelölt biztatta fel azt a

középiskolai megpofozott tanulót, hogy »kezdje ki« hittanárát.

Isten a megmondhatója, hány ördög szórja naponta a csalán, bürök, laboda magot a tanító virágoskertjébe. A napi 4—6 órai tanítás negyedrészt gyomlálásra kell fordítanunk, más-ként urrá lesz iskolánkban a gaz.

Hiába van 80 százalék nemes érzésű, jószívű, jóeszű, nagy szorgalmu gyermek az iskolában, 2—4 százalék mételey megzavarja, felkavarja, elkészeríti 8—10 havi törekvésünket.

Hiába kél nemes versenyre a tanító: hogy az »ő osztálya legyen különb valamennyinél.« Ott settenkedik az ördög, a mellette dolgozó tanítóban, a kit (talán — csak egy tanító fejjel) — már megelőzött.

Ne az újságra haragudj hát Miska öcsém, hanem önmagadra. Ne önértedkedj, hogy a mit tettél, azt nem tagadod; mert tudom, hogy fáj a lelked, a miért nem volt elég erős, karodat visszatartani. Ez a nemes dac önmagadban is ellenséget támaszt, önmagad ellen. Hát még az idegen en?

Az újságíró feje? Kemény! Némelyik nagyon is kipróbált fe! Tanítóember? Szépad magával sem képes azt meghajarai; hát még beverni!

Gyere, ülünk össze — busolni. Lesz még ez rosszabbul is, kivált ha hecsületes munkában öregszel meg! Légy modern! Neged ne legyen igazságod. Legyen másnak, de mindenkinek.

Tiszteled bátyád

Rátkay József.

A balkáni események.

Berlin, január 20. A Voss. Ztg. jelenti Belgradból: A tegnap Zsivkovic hadügyminiszter elnökle alatt megkezdett haditanácsról még a következőket jelentik: A katonai tanács főképpen pedig azzal a nehéz helyzettel foglalkozott, melybe a szerb hadsereg tüzésége a crosoti Schneider-féle gyár által szállított rossz hadiszerek miatt jutott és megállapította már azt, hogy az új ágyuk csövei több esetben a lövegek fellobbanása következtében megrepedtek és hasznavehetelenné váltak. A bajt több esetben ugyan az idézte elő, hogy a legénység az új ágyuk kezelésébe nem volt eléggé beavatva, de nem lehet semmiféle kétség arra nézve, hogy a Schneider által szállított lövegek műszaki hibában szenvednek. A haditanácson élénk vádak hangzottak el a volt hadügyminiszter és a rendelkezési állományba helyezett Vlaics Damjen ezredes, a kragujeváci fegyvergyár volt igazgatója ellen.

A bojkott.

Konstantinápoly, jan. 20. Az ikdam szerint a belügyminiszterium a szófiai török bizottság által a portához juttatott kormány nyilatkozatra, amelyben a bojkott megszüntetését kívánják, tekintettel arra, hogy a Bulgáriával való megegyezés el van határozva és az Ausztria Magyarországgal való megegyezés a befejezés stádiumában van, a vámhivatalok vezérigazgatóságát utasította a szükséges intézkedések megtételére, hogy az osztrák és magyar, valamint bolgár áruk bojkottja a vámhivatalokban véget érjen. E miniszterium, továbbá a szkutarii (Albánia) vilajethatóságokat táviratiilag utasította, hogy Obotiba érkezett osztrák áruk továbbítását ne akadályozza.

Konstantinápoly, jan. 20. Itt azt hiszik, hogy a bojkott még legalább is három hétig eltarthat. Ezenfelül differen-

ciák merültek fel a teherhordók és a kormány között. A teherhordók ugyanis azt hiszik, hogy a bojkottból származott káraik miatt a kormánytól kártérítést követelhetnek.

Konstantinápoly, jan. 20. Az ikdam azt a tanácsot adja a mohamedánoknak, hogy ne vándoroljanak ki, mert nem tudni, hogy mit hoz a jövő, annyival inkább, mert a fajrokon magyarok a maguk részére követelik Boszniát és Hercegovinát.

UJDONSÁGOK.

* Januári napsugár. A hideg hófelhős és szürke ködös ég tegnap egyszerre megrálozott s lekacagott ránk a legszebb téli napsugár. Eltűnt mindenünnen a szürke téli kép s felváltotta azt egy kacér tavaszinak is beillő téli napsugár.

A szunyadó természet pihenő leplén mindenütt vibrált az aranyszínű ébredő csalócsány sugár.

A petyhüdt parfümös szobalakók szinte új életkedvvel keresték fel a korzókat. Sápadt téli arcokon az üde levegő halvány pirt fakasztott s úgy nézett ki a város, mintha valami földalatti világnélküli pincéből jött volna a felszínre megfürödni a jól eső napsugárban.

Mindenütt kinyíllottak az ablakok s tódult ki rajtuk a mesterségesen kellemesített levegő s ömlött be helyettük a friss napsugaras éltető erő. Nyüzsgés mozgalom volt mindenütt, mintha ünnepeltek volna, pedig szürke munkás nap volt csak a nap mosolygott édesen, kacéran, hivatogóan.

Mindenki vágyott valami után, ami jól esik, ami nem terhes és repülni szerettek volna, pedig csak a nap sütött és pihent a természet.

Mert tél van s még mindég szunyad minden s az ébredés olyan messze van.

De mikor olyan jól esik ez az emberi érzékeknek. Valami vigasztaló van ilyen időben, érzi az ember, hogy a körülete fagyos tetszalott természet nincs magára hagyva, hogy van még valaki, aki hatalmas és akinek egy szavára felébred minden és a könnyes arcok kacagnak.

Jól eső vigasztaló ez mindenkinek, de csak azoknak teljes, akik megértik ezt . . .

* Amit megtehet a rendőrség. Már előző években is cikkezünk arról, hogy ha valaki volt már a nagyváradi Szigligeti színházban és talán felvonás közökben kimegy, hogy egy cigaretta bodor füstje alatt gondolja át a lezajlott felvonás tartalmát, már az ajtóban majdnem, hogy letapossák, sőt nem egy egészséges tyukszem lapul meg ilyenkor keserves sziszegések között, az odarohanó és a szivességükkel tulságosan is elárasztó utca gyerekektől. Hemzseg, kergetődzik, verekszik, épületes beszédeket folytatnak, ami mind emeli a városnak, a »kis Páris«-nak a nivóját. Hát kényszerült erre a színházba járó közönség? Kilenc rendőr tesz szolgálatot esténként a színházban, — igaz, hogy ingyen, — de már ilyen közmegebotránkozást keltő dolgot csak nem kellene elnézni, már azért sem, mert anny: mindenféle eszközt, — illetőleg rendszabályt, — közegészségi rendeletet, úgy országost, mint helyit használnak arra, hogy ragályos nyavalyák ne nyerjenek táplálékot. Vasúti kocsikban csak azoknak a tábláknak mennyi volt az ára, amelyek azt hirdetik »A padlóra köpni tilos« és számtalan dologra költünk százakat, ezeket. Hát miért

legyen épen a mi városunk az, amelyik megengedi azt, hogy az országos mozgalmakkal homlokegyenest ellenkező dolgokon csak átsikoljon szemünk. Mert azt hiszem, hogy az csak nem egyik fő védelmi eszköz az egészségnek, hogy minden este a Szigligeti színházba 8—10 éves neveletlen gyermekek vadászatot rendezzenek az eldobott cigarettákra. — Ez legyen szálka mindenkinek szemében és különösen az ott tartózkodó dohányzó publikum ne nézzen el semmit ebben a tekintetben, ha már a rendőrség nem érne rá óriási elfoglaltsága miatt.

* **Felfüggesztett végrehajtó.** Tegnap délelőtt Gerő főkapitány Rimler Károly polgármestertől Postarik János városi végrehajtó felfüggesztését kérte amiatt, hogy az a rábizott hivatalos pénzt elcsikkasztotta. Az eset a következő: Az izraelita hitközség felszólítást intézett a múlt év őszén Gerő főkapitányhoz, hogy rendeljen ki egy végrehajtót a hitközség kint levő adója beszedése céljából. Gerő főkapitány Postarik Jánost bízta meg ezzel az ügyvel. Postarik hét gyermeknek az apja, földhözragadt szegény ember, ki nagy családjával 240 koronapidíjon tengődik. Beszedegette az adót apránként, de nem számolt el vele rendesen. A nyomor bűnbe vitte. Sikkasztott. Vagy 400—800 koronát vett el így apránként a hivatalos pénzből. Egy hét előtt kiderült a dolog s az ügy a polgármester elé került, ki a végrehajtót felfüggesztette állásából. A szerencsétlen annyira desperált, hogy dadogva felelt a főkapitány kérdéseire s kérte, hogy csak ma mondassa el a dolgot, úgy amint volt. De beismerte, hogy sikkasztott.

* **Elnökválasztás az iparoktatási bizottságban.** Ragany János főszámvevő halálával megüresedett az iparoktatási bizottság elnöki széke. Mivel az iparoktatás érdeke megkívánja, hogy az iparoktatási bizottság állandó kapcsolatban legyen a városi tanácsal, az iparoktatási bizottság Lukács Ödön adóügyi tanácsnokot óhajtja az elnöki székre baviasztani. Ezenkívül dr Radó Ignác halálával az egyik alelnöki szék is megüresedett. Mindkét hely betöltése végett az iparoktatási bizottság ma, csütörtökön délután 4 órakor ülést tart, amelyen a két választáson kívül a folyó ügyeket tárgyalják.

* **Megszökött árva.** A városi árvaházból hetfőn délután 3 órakor Szatmári Sándor 10 éves növendék kilenc társával együtt az elemi iskolába indult. Utközben elvált társaitól és megszökött. Az árvaházi gondnokság telefonon azonnal értesítette a rendőrséget, s a rendőrség megállapította, hogy a fiút tegnap Csátár községbe lakó Julia néjéhez szökött. Visszahozatala végett táviratilag keresték meg a csendőrséget.

* **Kik váltották meg az Ujságírók Almanachját.** A Budapesti Ujságírók Egyesületének 1909. évi Almanachját, melyet az Egyesület ad ki az Ujságírók özvegyeinek és árváinak gyámolítását szolgáló egyesületi »Segítő-alap« javára, eddig a következők váltották meg: Miskolczi Ferenc alispán, Rimler Károly polgármester, Wenczell Kálmán árvaszéki elnök, György László árvaszéki ülnök, Ferencsik István árvaszéki ülnök, Kőszeghy József városi főmérnök. (Folytatjuk.)

* **Tolvaj oseteték.** Maró Sándor 13 éves cimfestő tanonc tegnap délután beállított az Uri utcai Nyiri házba és itt először Nyiri Ödön lakásából egy női aranyórát lopott el, ezután bement dr Nyiri Bélaék lakásába és onnét egy karperecet lopott el. Nyiriék utána értek a fiúnak, a Rimandóczy-ház előtt utolérték, elvették tőle az arany karperecet és szigorú intelmmel utjára bocsájtották. Délután

vették csak észre, hogy az arany női óra is eltűnt. Panaszukra a rendőrség elfogta a kis tolvajt, kinél megmotozásakor 2 ezüst cigarettatárcát, egy ezüst gyufatartót és egy ezüst zsebórát, valamint több ékszerről szóló zálogcédulát találtak. A fiú beismerte, hogy eme tárgyakat az utóbbi hét leforgása alatt lopkodta össze, különböző helyekről és részben Elka József 15 éves szabó inas cimborája segítségével zálogba csapta. Mind a két nagyreményű csemetét lezárta a rendőrség.

* **Hűtlen pincéernő.** Itj. Nagy Péter nyiresi vegyeskereskedő panaszt emelt, hogy tegnapelőtt este a Zöldfa-u. sarkán levő szőlősi sörszarnokban, ahova másodmagával ittasan tért be, 440 korona pénztét Patkós Tógyerné ottani kimerőnő megőrzés végett átvette tőle és mikor ma érte ment nem akarta neki visszaadni. A rendőrség folyamatba tette az eljárását.

* **Öngyilkos reáliskolai tanuló.** Tegnapelőtt este eddig meg nem állapítható okok miatt ismét egy fiatal, 15 éves gyermek fogott fegyvert maga ellen és dobta el magától könnyelműen megdondolatlannal az életet. Szeghalmy József 15 éves reáliskolai tanuló lett öngyilkossá. A kisfiú az iskolában és odahaza még öngyilkossága előtt sem tanusított olyan viseletet, hogy borzalmas viselkedetere lehetett volna következtetni. A reáliskolai tanuló szüleinek uri utcai lakásán követte el tettét. Cselekedetere semminemű felvilágosítást nem lehetett szerezni. Az öngyilkosság után mende-mondák kerültek forgalomba, melyeket az ilyen esetek szülte fantázia teremt. Ezekből semmi sem igaz. Az öngyilkosság háttere inkább gyerekes szerelmi dologra enged következtetni. Az öngyilkos temetése ma délelőtt 10 órakor lesz.

* **A magán borfogyasztás megváltása.** A magán bortogyasztók fogyasztási adójának megváltását évenként tárgyalja Nagyváradi város fogyasztási adóhivatala. A folyó évre esz közzendő megváltások tárgyalására január hó 25., 26., és 27. napját tűzte ki a polgármester s erre nézve a következő hirdetményt bocsátotta ki:

Nagyvárad város tanácsa részéről a magán bortogyasztás megváltása végett az egyezségi ajánlatok megtételére határidőül 1909. évi január hó 25., 26., és 27-ik napjai tűzettek ki. Felhivattak tehát mindazon szállóbiratokosok, termelők továbbá magánfogyasztók, kik a boritaladót az 1909. évre átalány összegben óhajtják megváltani, hogy a fent kitett határidőben a város háza földszint 2. szobájában (számvévi hivatal) mindenkor d. e. 9 órától 12 óráig a kiküldött bizottságnál annyival is inkább jelentkezzenek s a megajánlott összeget készpénzben a kiküldött bizottságnál lefizessék, mivel ezen határidőn túl jelentkezések elfogadhatni nem fognak. Az átalányozás tárgyában felveendő jegyzőkönyvben foglalt feltételek a magánfeleket azonnal kötelezik, a városra nézve azonban as esetben lesznek kötelezők, ha a nagyvárad m. kir. pénzügyigazgatóság részéről jóváhagyva lesznek. Nagyváradi, 1909. január hó 20 án. Rimler Károly polgármester.

* **12000 korona államsegély.** Nagyváradi városa évtizedek óta óriási összegeket adott ki évenként a községi iskolák fentartására. A kormánytól azonban hiába kérte annyiszor az évi 7000 korona állami támogatás fel-emelését. Szerencsére ez az állapot az utóbbi időben megváltozott. Glac Antal főispán buzgalmának köszönhető, hogy ma már nem vagyunk oly mostoha gyermekei a kormánynak s különösen kulturális célokra ma már tekintélyes állami támogatásban részesül Nagyváradi városát. hogy az 1907 évben rendszeresített 12 tanító és tanítónői állás dotációjához az állampénztár évenként 1000 koronával járul, ami

évenként 12000 korona állami támogatást jelent. A miniszter ez összeget most folyósítja 1907 évi szeptember hó 1-től, tehát most mintegy 16000 koronát kap a város 1908 év végéig terjedő időre. Évenként tehát ezután a 7000 korona régi államsegélyen kívül még 12000 korona állami támogatást kap, ami jelentékeny összegnek tekinthető a város költségvetésében. A törvényhatóság egy részének az volt a véleménye és óhaja, hogy a város ne a tanítói fizetések kiegészítését kérje a minisztertől, hanem az állami iskolák építéséhez kérjen inkább állami támogatást. Most láthatják ezek a bizottsági tagok, hogy mennyire helyesebb volt a város által követett út. Az iskolák építéséhez ha adott volna is segílyt a kormány, az megszűnt volna, amikor a város lefizeti az építési költséget. A tanítói fizetés kiegészítése azonban nem meghatározott időre, hanem egyszersmindenkori szól. Ez az évi 12000 korona elég arra, hogy abból Nagyváradi város legszükségesebb kultur intézményeit létesíthesse egymás után.

* **Missió Csorváson.** Az 1908-ik évben a budapesti karmeliták által tartott áldásdus népmissió emlékét fényesen ünnepelte meg annak évfordulóján, Jézus nevenapján a csorvási hitközség. A missió megújítására egyházmegyénk egyik fiatal buzgó papja: Ruzsák Zoltán dobozi helyi lelkész vállalkozott. És amire vállalkozott, azt fényesen meg is valósította. Hatalmas szózata velőkéig hatott és megindította a szíveket, az akaratot. Az első előkészítő beszédet 16 án este tartotta, 17-én az ünnepen pedig háromszor szónokolt: délelőtt, délután és este. Az idő kedvezőtlen volt, állandóan esett az eső, de a templom mégis megtelt. A gyónatóségeket valósággal megostromolták. Egy kisközségben, egy napon a legkedvezőtlenebb időjárás mellett 590 gyónó — olyan eredmény, mely hangosan hirdeti, hogy egyházmegyei papok is lehetnek missió papok.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor.

Csütörtök: A gyermek.
Péntek: A király.
Szombat: A király.
Vasárnap délután: Zách Klára, este: A király.

* **A gyermek.** Az idei szezon első műsor-változása történik meg ma. A »Három feleség« helyett közbejött elháríthatatlan körülmények miatt Abonyi Árpád drámáját, »A gyermek«-et adják. Kassay Károly tegnap olyan erősen meghűlt, hogy már a »Tatárjárás«-ban sem lépett föl s Lörentheyt Asszonyi László játszotta el helyette. A »Három feleség«-ben azonban már nem lehetett helyettesítőt kapni. Erdélyi Miklós telefonált több vidéki színházhoz, de sehol sem tudtak erre az estére bonvivánt kölcsönözni. Ilyesformán a »Gyermek«-et tűzték műsorra. A közönség egyáltalán nem jár rosszul a cserével, mert a »Gyermek« egyike a leghatásosabb s a legjobban megírt drámáknak, amelyeket az utóbbi időben magyar szerzők produkáltak.

Igazságszolgáltatás.

* **Előgtétel Szokolynak.** Szokoly Tamás nagyváradai országgyűlési képviselőt főjelentette egy vasuti munkás, hogy öt félmillió örökségtől elűtötte. Erről tudomást vett A Nap, amely ellen Szokoly sajtópört indított. A főjelentés ugyanis teljesen alaptalannak bizonyult. Tegnap volt a fő tárgyalás dr Fűzessery bíró előklete alatt a budapesti büntetőtörvényszéken. Dr Molnár Jenő ujságíró, »A Nap« munkatársa a tár-

gyalás elején kijelentette, hogy őt a cikk megírása előtt hamisan informálták és félrevezették. Nem volt szándékában Szokolyt ügyvédi minőségében bántani. Ezt a nyilatkozatot a fő magánvadász ügyvédje elégtétel gyanánt elfogadta, mire az elnök a további eljárást beszűntette.

Az acsuval fatolvajok. Annak idején részletesen megemlékeztünk arról a nagyszabású bűnyegről, amely a nagyváradi törvényszék előtt folyt. Hollaki Imre acsuval földbirtokos erdejéből az acsuval lakosok rendszeresen vágják a fát, ember-émlékezet óta abban a tudatban, hogy ők ezt egy urbéri egyezség alapján teszik. A törvényszék ez alapon fel is mentette Belk Györgyöt és 21 vádlott társát. A kir. ügyészség a felmentő ítélet ellen felebbezéssel él, ennek folytán tegnap volt a kir. ítélőtáblán a büntető felebbezés tárgyalás, mely alkalomra egész falu jelent meg a táblán mint vádlott, amennyiben Belk György és 21 társa jelent meg vádlottak gyanánt. A tárgyalás a késő esti óráig húzódott. A vádat Szaniszlóvszky Adótt kir. főügyész képviselte, a 17 vádlott képviselőjében dr. Váradi Ödön jelent meg, míg a többi vádlottat dr. Erlich Ignác közvédő védte. A kir. ítélőtábla a védők álláspontját magáévá téve, a vádlottakat felmentette.

MULATSÁG.

Hova menjünk a farsangon?

Mulatságba? Igazán elgondolom, milyen ez a papa? Mintha ő nem lett volna soha fiatal? Mintha nem is lett volna ott minden bálon, táncestélyen és hangversenyen, mely csak arra való volt. Mintha egy leánynak nem is volna szüksége erre a kis szórakozásra. Pedig lám, két meghívót is küldtek. Egyik szebb, mint a másik. De szeretném is, ha mi volnánk, a papa meg én, kik az egyik meghívó képe a kocsi-ról leszállnak s sietve mennek föl a piros szőnyeggel beterített lépcsőn az ablakon át is fényesen sugárzó bálterembe. De épen jön a papa.

Jó estét kislányom. De elmerültél gondolataidba. Lám én meg úgy elfáradtam; de mindent megteszek értetek. Hol van mamád?

— Mamám igyekszik a vacsorával s igazán te is olyan jó vagy kedves papa (kezet csókol); de tégy meg egyet a kedvünkért, látom, rád is ter egy kis szórakozás.

Ugyan hova mennék, sok ember közt nehéz pihenőre találni.

De mikor olyan szívesen hívna, tisztelettel illetnek, a rendezőség csak belépésedet várja s evégből, lám, jegyet is küldött.

Igaz-igaz, a jó iránynak terjedése ez, érdemes a pártolásra az a mozgalom, mely a felebaráti szeretet alapján állva egymás megbecsülésére törekszik s erre sarkalja tagjait. De mánek a tisztelethez érdeket fűzni s mindjárt utalványt mellékelni?

Emlékszel kedves papa, hogy mikor tavaly nem tudtunk elmenni a hangversenyre viszonzni akartad a tiszteletteljes meghívást s félóráig járt oda cselédünk kétszer, míg a postaa eljuttatad a jótékony célra nemes adományodat, melyet a felülfizetések közt nyilvánosan köszönettel nyújtottak. Most egyszeri küldéssel el lehetne intézni, azért ez előzékenység a rendezőség részéről.

De szépen kérlek, papa, vigy el most miniket egy kis szórakozásra. Lám annyian készülnek az idén a legényegylet hangversenyre, egybekötött táncestélyre, hogy jóformán csak mi maradnánk itthon s meghívottak közül. Az a hivatal úgy is olyan unalmas neked s a háztartás a mamának, hogy egy kis változatosság nagyon is ránk fér.

No, jó kislányom, már látom, hogy nem tudsz letenni róla.

Mamáddal együtt örülünk, ha téged örülni látunk. Eredj mondd meg édesmamádnak, hogy készülhettek a január 31-iki vasárnapra a le-

gényegylet báljára a Kereskedelmi Csarnokba.

Köszönöm szépen anyuskám, (ujra kezet csókol) megyek!
Vivant sequentes! Buksi.

TÁVIRATOK.

Válság az orosz kormányban.

Pétervár, jan. 20. Általánosan azt hiszik, hogy a kabinetben legközelebb változások lesznek. Hír szerint Stolipin állása megrendült. Stolipin újévkor nem kapott kitüntetést, úgy látszik, elvesztette az uralkodó kegyét. Azt mondják, hogy a közlekedésügyi, kereskedelemügyi és földmívelésügyi miniszter és a birodalmi ellenőr megválnak állásától.

Venezuela.

London, jan. 20. A Standard szerint az angol kormány a caracasi angol követet táviratilag utasította, intervegni az új elnök a kormányánál abban az irányban, hogy a 30 százalékos pótvámot eltöröljék, amely a nyugat-indiai brit gyarmatokból Venezuelába vitt árukra van kivetve. Különösen Trinidadot károsítja ez a vám. A pótvám 1882. év óta van életben.

Az amerikai elnök járuléka.

Washington, január 20. A szenátus elhatározta, hogy a szövetségi elnök járulékait az utazási átalánnyal együtt 75 000 dollárról 100 000 dollárra emeli fel.

Vonatösszeütközés.

Holmi, jan. 20. Egy Pajnarából jövő vonat az itteni pályaudvar közelében este összeütközött egy tolató mozdonyval. Hat ember megsebesült. Köztük Calvetti, a Vörös-kereszt őrnagya.

Megszűnt sztrájk.

Kolozsvár, jan. 20. Kolozsvári tudósítónk jelenti, hogy az ott mintegy két hét óta kitört sztrájk megszűnt. A sztrájk megszűnése különösen a munkásokra igen szükséges volt már.

Vasuti karambol.

Budapest, jan. 20. Ma délután Olcsa és Péteri állomások között egy személyvonat összeütközött egy tehervonattal. Emberéletben kár nem esett, csak a mozdonyvezető és fékező szenvedtek kisebb sérüléseket.

KÖZGAZDASÁG.

Ertéktőzsde.

— Délután 4 órakor. —

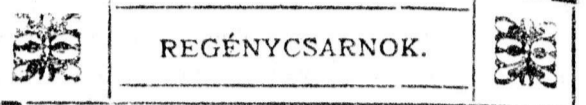
Budapest, jan. 19.	
Osztrák hitelrészvény	631.25
Magyar hitelrészvény	748.—
Leszámloló bank	743.75
Rimamurányi	561.50
Osztrák m. államvasuti részv.	692.25
Közúti vasut	552.—
Városi villamos vasut	269.—

Hivatalos árfolyamok

A budapesti áru- és értéktőzsde 1908. jan. 19.

Magyar arany járadék 4. száz.	111.50
Magyar koronajáradék 4. száz.	93.25
Magyar koronajáradék	82.75

Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	240.—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	95.50
Magyar nyereséjű sorsjegy kölesőn	33.50
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölesőn	94.50
Osztrák járadék papírban	186.—
Osztrák járadék ezüstben	145.—
Osztrák járadék aranyban	97.25
Osztrák korona járadék	99.—
1860. osztr. államsorsjegyek	116.50

EMIKE.

IRTA:
HAJDU IMRE.

(Folytatás.)

33.

Amint az erdőbe értünk, az öreg ur kénytelen volt beösmerni, hogy a fogadást megvesztette, mert Misi fia csakugyan szerencsésen megérkezett az apostolok lován; belenyugodott tehát a szegény öreg a sors kemény csapásába s mi mindezek után megkezdtük a vadászatot.

A kirendelt hajtók kissé késtek s így először is Vadásznak kellett letenni az exament. Szétálltunk a hegygerincen egy keskeny völgy felett, s beresztettük a Vadászt a völgybe, hogy mutassa hát meg, mit tud voltaképen.

Az első álláson Nyiri, a másodikon István, a harmadikon az öreg ur, utána én, mellettem Pista állottunk, míg utánunk Bikfalvy és Szegő következtek.

Az állást megelőzőleg Filemon bácsi utközben megstemplizett fiát szigorú őrizet alatt magához vette, keményen lelkére kötve, hogy háta mögül el ne merészljen távozni, azután meg csend is legyen, nehogy a hajtásban lévő őz visszariadjon, mert akkor jaj lesz őkelmének.

Misi mindent szentül ígért, hogy azonban ígéretét mennyire tartotta meg, arról alább győződünk meg; miután Misike is azt utánozta, amit sokan napjainkban, hogy ember teszi a fogadást, eb aki megtarja.

Alig állottunk veszteg kijelölt helyeinken, Vadász már is békétlenkedni kezdett a keskeny völgykatonában; előbb egyes nyaffentásokat hallatott, melyek mindig sürűben és sürűben következtek egymásután, míg végre kifejlett az egyes hangokból az ösmeretes nyaf! nyaf! nyaf! kopónóta, melyet a vadászok oly élvezet el hallgatnak, midőn az hatszorosan is visszhangzik a természet szépségeivel bőven megáldott bércekről.

Hogy ilyenkor minden vadász csupa szem és fül, ezt említenünk is felesleges, mindenkit azon remény ringat, hogy a felzaklatott vad feléje fog jönni, s ez okból megfelekedve minden körülötte található élő és nem élő tárgyról, feszült figyelmé azon pont felé irányul, honnan a kopó nótája, s a felriasztott vad csörtető robaja hallatszik.

Mi is mindnyájan ekként voltunk.

Az őz jött, s mi a várakozás legfeszültebb békői között szenvedtünk.

Mint fentebb említünk, a hegy, melynek gerincén állottunk, egy keskeny völgy felett terül, melynek átellenes oldala vízmértékben véve, nem igen lehet több százhusz vadászlépésnél. — Vadász iparkodása dacára semmiképen nem terehette át a vadat a mi oldalunkra, hanem a völgy ellenkező oldalán üldözte azt.

Gyönyörű látvány volt.

Az ellenoldalról szépen ki lehetett venni az őzbak menekvészi mozdulatait, miként repül az át szikláról sziklára s milyen cselkanyarulatokat tesz, a kopó tévutra vezetése végett s mindezt oly módon, hogy biztos lövésre egykönkhöz sem közelített.

(Folyt. köv.)

A szerkesztőség felől

Dr. VUOSKIOS GYULA.

Megnyitak a Fekete Sas nagyszálloda éttermei.

Nagyvárad valóságos látványosságát képezi a Fekete Sas éttermei és földalatti (souterrain) vendéglőhelyiségei. Pazar fény közepette a legmodernebb berendezkedés biztosítja a kitűnő kényelmet ezen helyiségekben.

Kitűnő magyar és francia konyha, kiváló bel és külföldi borok, Dreher féle dupla márciusi sör.

Társas étkezések céljára a legalkalmasabb helyiségek állanak rendelkezésre. Valóban méltán rászolgál ezen helyiség és annak fáradságot nem kímélő bérlelője BENRÁD ALBERT arra, hogy a nagyközönség őt pártfogásban részesítse.

A téli ujdonságok már megérkeztek!

Férfi kalapok, ingek, nyakkendők, és zsebkendők különlegességek, női berliner, gyapju és selyem kendők, és escharpok. — Schroll féle sifonok és vásznak paplanok mesés olcsó árakban! Szabó kellékek, bélések árak!

Kézimunkák és minden hozzávalók

!! **FELTŰNO OLCÓS ÁRAK** !!
KLEPFER ALBERT
— FÉRFI ÉS NŐI DIVATÁRUHÁZÁBAN. —
Nagyvárad, Teleky-utca 28 szám.
:: **TELEFON 703.** ::

A folyó hó végén nyilvános aláírásra kerülő

4 1/2 % m. kir. kincstári jegyekre

előjegyzéseket az eredeti felvételek mellett elfogadunk.

MAGYAR BANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

Néh. Özv. Tóth Ferenczné

hagyatékához tartozó a nagyvárad hegyen levő nyolcz kat. hold. teljesen beültetett szőlőt, amelyen szép lakóház és vincellérak van, a tuzivásárhelyi hegyen tevő 13 kat. hold szőlőt, megfelelő épületekkel, végre a helybeli szénáskertben levő 2150 □-öl külsőföldet eladom. Az érdeklődőknek a délutáni órákban adok fölvilágosítást. **Dr. Mihály Lajos** ügyvéd.

Közgyűlési meghívó.

A KÖZPONTI TAKARÉKPÉNZTÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG Nagyváradon, **1909. január hó 30-án (szombaton) d. u. 5 órakor tartja** saját házában levő helyiségében

rendes évi közgyűlését,

melyre a t. részvényeseket ezennel tisztelettel meghívjuk.

A közgyűlés tárgyai:

1. Igazgatóság és felügyelőbizottság jelentése az 1908. évi üzleteredményről és ennek kapcsán a felmentvény megadása,
2. A tisztanyereség felosztására vonatkozó határozathozatal.
3. A felügyelőbizottság elnökének és tagjainak megválasztása.
4. Az igazgatótanácsból (választmány) kilepő 14 tag helyének betöltése.
5. Esetleges indítványok.

Nagyvárad, 1909. január 19

Igazgatóság

Az igazgatóság és felügyelőbizottság jelentése, valamint az év. mérleg 8 nappal a közgyűlés előtt az intézet helyiségében a hivatalos órák alatt bárki által megtekinthetők.

JEGYZET. A közgyűlésen az alapszabályok 12. §-a szerint csak oly részvényekkel lehet jogokat gyakorolni, amelyek a pénztárnál a közgyűlést megelőzőleg egy órával letétek, vagy pedig ugyan ezen időpontig valamely más pénzintézetnél letétben levő részvényekről letét-jegy tételt le a pénztárnál.

15077—908. sz.

Árlejtési hirdetmény.

Nagyvárad város tanácsától nyert megbízás folytán a város részére szükséges kőműves, ács és cserepező munkálatokra, vállaltatva adás czéljából 1909 évi febr. 4-ik napján délelőtt 10 órakor a városház bizottsági termében nyilvános árlejtést fogok tartani.

A vállalatok három egymásután következő éven át vagyis 1911 évi dec. hó 31-ig.

Ajánlatok csak írásban alulírott kezéhez 1909 évi február 4-ik napjának d. e. 10 óráig adhatók be. Az ajánlatok 1 koronás bélyeggel látandók el.

és csak a szabályszerűen kiállított pecséttel lezárt sértetlen borítékban elhelyezett és közvetlenül, vagy posta útján beadott ajánlatok fognak tárgyalás alá vétetni. A borítékban megjelölendő az a munkálat, melyre az ajánlat vonatkozik.

Bánatpénzül ajánlattevők tartoznak a kőműves munkálatokra 1000 kor. s a cserepező munkálatokra 200 kor. készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirokban letenni.

A bánatpénzt az ajánlathoz csatolni nem szabad, hanem a bánatpénz letételét igazoló nyugta vagy annak közjegyzőileg hitelesített másolata csatolandó az ajánlathoz.

A fent jelzett munkálatokra általános és külön feltételek, valamint az egység árjegyzék a városi mérnöki hivatalnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Minden ajánlattevő ajánlatában világosan kitenni köteles, hogy a jelen hirdetményt az árlejtési általános és különfeltételeket, továbbá az egység árjegyzéket ösmeri, azokat magára nézve kötelezőnek elfogadja.

Több munkanemre tett együttes ajánlat esetén az ajánlat végén világosan kitéendő, hogy ajánlattevő ajánlatából bármelyik munkanem kivételét elvállalja.

A közszállítási szab. rendeletnek a hazai gyártmányok magyar honos műszaki erő stb. alkalmazására vonatkozó rendelkezéseit minden ajánlattevőt tett ajánlata azonnal, és mind addig kötelezi, míg az ajánlatok felett végleges döntés megtörténik, ellenben Nagyvárad városát csakis az árlejtés eredménye felett hozandó határozatnak jogerőre emelkedésével kötelezi.

Azon pályázók, kik ajánlatuk benyújtásakor a várossal még üzleti összeköttetésben nem állottak, illetve a városi hatóság előtt még ismeretlenek, tartoznak szállítói képességüket és megbízhatóságukat azon kereskedelmi és iparkamara bizonylatával igazolni, melyhez vállalatuk telepe szerint tartoznak.

A város közönsége fentartja magának azt a jogot arra nézve, hogy a beérkezett ajánlatok közül az ajánlott árakra való tekintet nélkül szabadon választhasson, esetleg újabb árverést tarthasson.

Nagyvárad, 1909. január 14.

Komlóssy József
tanácsnok, mint az árverési
küldöttség elnöke.

Hirdetések

felvétetnek
a kiadóhivatalban.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: **NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.**

Raktáron tartjuk a javított **dr. Just-féle Wolfram lámpát**

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben **75 százalék megtakarítást** mutat fel. 40 gyertyás **W o l f r a m** lámpa **darabja 450 kor.** 100 gyertyásé **7 kor. 50 fill.**

10 drb. egyidejű vételnél **10% eng.**
Sima izzólámpa dbja 72 fillér,
tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindennemű **izzólámpa különlegességek,** fényképes z-l á m p á k, ugyancsak **5 százalékkal kartell áron alól kaphatók.**

Csillárok,

í v l á m p á k

állandóan nagy választékban kaphatók s a villamos telepen külön e célra épített nagy

← **osillár-raktárunkat** →
megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk
villamos motorokat

1/2 lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

villamos világítási

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ívlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerező telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.